

Balás Róbert

Helyi kis drogfolyam

Mottó: Már az is gyanús, ha a gyermekünk puszit ad.... Feltartóztathatatlanul árad felénk a kábítószer.

„Meg akarom találni Esztert... mielőtt szájába nyomják az első marihuánás cigarettát, vagy májgyulladásra kap egy sterilizálatlan fecskendőből!” Ugye, kicsit ismerős... Sokan lehetünk, akik ifjú fejjel a Vígszínházban, a Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról című legendás előadásán, Tahi Tóth László drámai monológja közben szembesültünk először a kegyetlen tömeggyilkos, a kábítószer rémével. Akkoriban ez a drog-dolog - noha hallottunk Jim Morrison, Jimi Hendrix, Brian Jones és más hírességek végzetéről - „innen”, a keleti végről még nagyon távolinak, valószerűtlennek, idegennek, misztikusnak, borzasztónak, riasztónak, hihetetlennek látszott. Nos, ma már nem az. Nógrádban is többször csaptak le a rendőrök kábítószer fiatalokra...

Az idei év első felében tizenhatan haltak meg az országban kábítószer-túladagolás következtében - hallhattuk a rémisztő bejelentést. Pedig ez csak a jéghegy csúcsa, mert az adat nem tartalmazza azt a sok-sok áldozatot, akik az extasytól tablettától kaptak szívelégtelenséget vagy az LSD hatására lettek öngyilkosok. Egy szó, mint száz: a pokol nálunk is elszabadult. Hazánkban ma már százötvenezer fölé tehető a rendszeres kábítószer-fogyasztók száma, s noha a hazai egészségügyi intézményhálózatban „csak” 13 ezer drogfogyasztási problémával küszködő személyt tartanak nyilván, szerény becsléssel is 35-50 ezer közé tehető a kábítószerfüggők száma.

Márpedig Magyarországon súlyos büntetésre számíthatnak a kábítószer forgalmazói és fogyasztói. A szakértők szerint hazánkban van hatályban Európa legszigorúbb kábítószer-törvénye. A drogfogyasztás két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető, míg a terjesztőket nyolc évi börtönnel is sújthatják.

A fenyegetés ellenére azonban az utóbbi négy évben megkétszereződött azoknak a fiataloknak a száma, akik életükben legalább egyszer éltek valamilyen tiltott szerrel. A középiskolások 28 százaléka fogyasztott már valamilyen kábítószerrel, de a teljes népességben is jelentősen megnőtt a drogfogyasztók száma.

Ennek a tragikus helyzetnek a megváltoztatását tűzte ki célul az ifjúsági tárca, amikor drogellenes nemzeti stratégia létrehozásáról döntött - ismertette *Topolánszky Ákos*, az ISM kábítószerügyekért felelős helyettes államtitkára, aki szerint a drogprobléma az évezred olyan kihívása, amely szükségessé teszi minden intézmény, szolgálat és segíteni kívánó elkötelezett összefogását. Annál is inkább, mert egyre szervezettebb, jelentős tőkeerővel rendelkező magyar és külföldi bűnözőcsoportok látják el a fogyasztókat, és kialakult egy, a kábítószer-kereskedelemből élő réteg is.

Persze, nincs új a nap alatt...

Tehetetlen a társadalom

- A kábítószerfüggők száma másfél évente szinte megkétszereződik, s különösen aggasztó, hogy amíg néhány évvel ezelőtt a 17-24 évesek számítottak a leginkább veszélyeztetett korosztálynak, addig ma már 15-17 éves heroinisták jelentkeznek gyógykezelésre. A bevonuló kiskatonák 36-42 százaléka vallja be, hogy közeli kapcsolatban áll a kábítószerekkel - számolt be a megdöbbentő tényekről *Juhász Gábor*, a pásztói-bátonyterenyei körzet országgyűlési képviselője, aki az előző parlamenti ciklusban a kábítószeresek visszaszorítása érdekében felállított parlamenti eseti bizottság elnöke volt.

Juhász Gábor - mint elmondta - négy-öt évvel ezelőtt figyelt fel arra a jelenségre, hogy a szórakozóhelyeken mindennaposá vált a fiatalok kábítószer-fogyasztása. Ezzel együtt döreség lenne magunkat azzal kábitani, hogy a drogügyben új keletű problémával állunk szemben, hiszen mindnyájan tudjuk: aki elegendő pénzzel és megfelelő egészségügyi kapcsolattal rendelkezik, már az „ántivilágban” is hozzájutott heroinhoz, morfiomhoz. A csóróbb fickók viszont - jobb híján - szípozták a Technocol ragasztót, vagy rápiáltak a „dilibogyóra”.

A súlyosbódó problémákat látva a neves szakértő, *dr. Szilárd János* már 1977-ben leadta a vészjelzést: „Ha belenyugszunk abba, hogy a toxikománia hazánkban az alkoholizmushoz képest még alárendelt jelentőségű és elterjedtségű, akkor nagyon könnyen mi magunk leszünk az okai a néhány év múlva emiatt szükségessé váló kollektív önkritikának.”

Nos, a tudósnak igaza lett. Mi több, vezetőink már évekkal a rendszerváltás előtt kénytelenek voltak beismerni: igenis, létező problémával állunk szemben. Kétségtelen viszont, hogy a „szerek” 1990, a határok szélesre tárulása óta terjedtek el itthon ilyen rettentően széles körben. Mindehhez az is hozzájárul, hogy országunkon jelentős tranzitvonal halad át. A kereslet nagyságát mindazonáltal jól jellemzi, hogy a honi kábítószer-forgalmat jelenleg 400 milliárd (!) forintra becsülik.

- Nem csekély gondok forrása, hogy a társadalom egyelőre nem tud mit kezdeni a drogjelenséggel; sem a törvénykezés, sem a rendőrség, sem a család, sem az iskola, sem a kórházak, sem a szociális intézmények - hangsúlyozta Juhász Gábor, aki szerint mindenképp el kellene döntenie, hogy a drogproblémát alapvetően minek tekintsük: egészségügyi problémának vagy bűnügyi esetnek.

Igazából, persze, mindkettő jelen van.

A kábítószerfüggő egyén mindazonáltal szenvedélybeteg, akinek a problémája nem okvetlenül kívánkozik egy kalap alá a gyártóéval és a kereskedőhálózat tagjával. Érdemes

ugyanakkor - a félreértések elkerülése végett - leszögezni, hogy hazánkban ma bármilyen csöppnyi kábítószer tartása bűncselekmény. Lebukás esetén keményen sújt le a törvény ereje.

- Hazánkban átlagosan 4-7 évet lehet ülni kábítószer-kereskedelemért - mutatott rá a honatyá.

A rendőrség - a képviselő szerint - egyelőre jobb híján fölfelé mutogat, mondván: munkájukhoz nincs meg a szükséges személyi és anyagi háttér. Így a hatóság jószerevével tehetetlen, kénytelen szinte karba tett kézzel végignézni az országban lejátszódó nagy „drog boom”-ot. Még a mégoly látványos kommandós diszkós razziákkal is legfeljebb annyit érnek el, hogy lefülelnek egy-két jól belőtt suhancot. Ám a terjesztő csak röhög a markába, mert amint megneszeli a zsaruk érkezését, az „anyagot” egyszerű mozdulattal kidobja a zsebéből. Nesze neked, tárgyi bizonyíték, márpedig a vád anélkül nem áll meg a lábán.

Iszonyatos testi-lelki kínok

Álljon itt még néhány érdekesség: tavaly a Vám- és Pénzügyőrség 2 tonna (!) kábítószerrel foglalt le. Pedig marihuánából és amfetaminból hazánk immár önellátóvá vált. Sőt, nyugaton esküsznek rá, hogy a magyar drog a legjobb minőségűek közül való - ezzel azonban ne nagyon legyezzessük a nemzeti büszkeségünket...

Fel lehet-e tartóztatni mégis a drog széleskörű elterjedését? Juhász Gábor reményei szerint mérséklődik a jelenlegi növekedési ütem. de öt éven belül három-négyszer több rendszeres kábítószer-fogyasztó lesz, mint ma. Minél nyitottabbak a határok, a drog annál inkább jelen lesz országunkban. Az utánpótlás mindenestre „szerben” és „emberanyagban” egyaránt kimeríthetetlen. Hazánkban már minden igényt ki tudnak elégíteni, és az árfolyam olcsóbb, mint a nyugati országokban.

Most azonban térjünk vissza oda, hogy a kábítószer esetében a betegség és a bűnözés nem zárja, hanem éppenséggel kiegészíti egymást. A gyerek először a diszkós drogokkal ismerkedik meg. Ezeket a szakma kapudrogoknak hívja: az ifjonc ezeken keresztül lép be azon a kapun, amely eddig elválasztotta őt a kemény kábítószerektől, a heroingtól és a kokaintól.

Ettől kezdve azonban már nincs megállás. A drogfüggő fiatal mindent megtesz azért, hogy a pénzt a soron következő adagra is előteremtse. Persze, otthon nem dicsekszik el a szenvedélyével. Sőt, otthon iszonyúan hazudik, hogy leplezze üzelmeit. Előbb eladogatja mindenét, a ruháját, cipőjét is, majd kölcsön kéreget - a szülei nevében - az ismerősöktől. És szinte mindig egyszerre üt be a családba a mennykő. Mire az óvatlanabb szülő rádöbben az igazságra, addigra a srácot már nem engedi el a heroin, és a hatalmas adósság is akkorra halmozódik fel. De ennél is rosszabb, ha a szenvedélybeteggé vált gyerek már bűnözésből - lopás, kocsifeltörés, prostitúció - teremti elő a szükséges napi 6-8 ezer forintot. (Ezért, ha diszkóba engedték a csemeténket, érdemes néha a szemébe nézni. A „gyakorlottabb” papa észreveszi, ha a gyerek tekintete nem piásan csillog, hanem - üveges!)

A drogos olykor iszonyú testi és lelki kínok között szenved. Ekkor jön a kórházi kezelés. Csakhogy - Juhász Gábor szerint - a kórházak addiktológiai osztályán nemigen értenek a kábítószerekek kezeléséhez. A pszichiátriára viszont egyszerre csak két drogbeteget engednek be, mert az ilyen ember - hogy is mondjuk - roppant antiszociális. Úgyhogy a gyógyulás sokszor a hosszú várakozási idő miatt fut zátonyra: mire megüresedik a hely, addigra a gyerek alkalmasint már újra nyakig van a heroinban.

Nógrád a drogfolyamban

A drogfogyasztásból Nógrád sem lehet kivétel. Igaz, nem állunk a fő csapásirányban, de a főváros meglehetősen közel fekszik hozzánk, így a szer ide is könnyen eljut. Elegendő olykor benézni egyik-másik szórakozóhelyre, hogy - mindenféle hivatali, kórházi és rendőrségi szemérmeskedés ellenére - a saját szemünkkel lássuk a valóságot. Azt is csupán a vak nem látja, hogy egyes városszéli helyeken hemzsegnek a szípzóó ifjoncok...

Telek Ervin, a salgótarjáni Egészségügyi és Szociális Központ családgondozója elmondta, hogy a városban mintegy 350 alkalmi kábítószer-fogyasztó van, s ennek 10-15 százaléka megrögzött drogos.

- Ne csodálkozzunk, ha a törvényi szigorításnak csekély az elrettentő hatása - állítja a szakember. - Az intézkedés ugyanis éppen azokat a rétegeket érinti, akik eleve szemben állnak a társadalommal, a felnőttek világával, a hatósággal. Sőt, minél jobban tiltják a kábítószerrel, a „tiltott gyümölcs” annál vonzóbb lesz a fogyasztók zömét kitevő fiatalok szemében.

- A szigorítás nyomán a kábítószer-használat módja átalakul - folytatta Telek Ervin. - Kialakulnak az illegális tárolóhelyek, a titkos zugok. A fogyasztó legfőbb célja ugyanis az lehet, hogy még véletlenül sem találjanak nála drogot. A bűnüldözés munkáját nehezíti, hogy a terjesztők, a nagykereskedők, egyszóval a szervezett bűnözés - a saját lebukása megakadályozására - egyre több kisebb kereskedőt használ, így a rendőrök mind több lépcsőfokon keresztül juthatunk majd el a nagy elosztó központokba.

Az is felvet bizonyos kérdéseket, hogy a kábítószeresekkel mit tud kezdeni a büntetés-végrehajtás. A tetten ért drogfüggőket ugyanis nem bebörtönözni kell, hanem minél előbb gyógykezelni.

No, de álljunk meg egy szóra. Vajon miért drogoznak az emberek?

- Többféle elmélet létezik - magyarázza a családgondozó. - Egyesek genetikai alapú, öröklött készletet emlegetnek. Mások szerint fontosabb tényező a divat, a környezet szokásrendszere, s - nem utolsósorban - a serdülőkori krízis, amikor az ifjú ember ki akar törni a valós helyzetből. Ez már egyszersmind mélyebb társadalmi problémákra is rámutat: a szerhez ma főleg azok a fiatalok nyúlnak hozzá, akik a családban és az iskolában nem ismerik meg a problémák egészséges kezelési módját. A drogban ugyanakkor sok gyerek a felnőtté válás egyik lehetőségét látja. Nem mehetünk el szó nélkül a társadalmi értékrendszer hibái mellett sem, hiszen manapság gyakorta nem az megbecsültebb ember, aki normális életet él, s igyekszik megfelelni a társadalmi elvárásoknak, hanem éppen arra nézünk fel, aki ezeket a normákat sutba vágja.

A különféle társadalmi rétegek egyébként más és más szert használnak. Ebben az anyagi okok mellett a szokások is szerepet játszanak, ám az a jellemző, hogy a szegényebbek a legócskább szereket pancsolják össze, míg egy-egy belvárosi, gazdagabb gyerek megteheti, hogy heroint vásároljon.

Ha már nyakig benne vagyunk a drogfolyamban, a szenvedélybetegekkel kezdeni kellene valamit. Megnehezíti azonban a dolgot, hogy a problémát a fogyasztó, a család és a környezete a végsőig titkolja. Vajon miért?

- Azért, mert a szer, amihez hozzányúl, számára jó: vagy feldobja, vagy megnyugtítja, vagy csak egyszerűen alkalmassá teszi a mindennapi problémák megoldására - magyarázza

Telek Ervin. - Ennek nyomán kialakul egy döbbenetes intim kapcsolat a szerrel. Ettől kezdve ott feszül a súlyos erkölcsi kérdés: jogunk van-e elvenni az embertől azt, amivel ő intim kapcsolatban él? Ha viszont elveszük tőle, akkor nézzük meg, hogy a család, az iskola, a kortárs környezet és a társadalom mit tud helyette felkínálni?

Mindez egyelőre költői kérdés. Mindenesetre sem a szociális intézménynél, sem a rendőrségen nem palástolják a szigorú valóságot: a kábítószer terjedése hazánkban is feltartóztathatatlan. Ennek láttán azonban nem kétségbe kell esni, hanem folyamatosan fel kell készülni. Készen lenni arra, hogy ha a fogyasztók száma évenként megkétszereződik, akkor iszonyatos tennivalóink lesznek.

A bombázás sem segít!

Nógrádban egy közelmúltban lezárt ügyben 21 fogyasztót és négy terjesztőt vontak felelősségre. Igaz, a bíróság elé már csak az utóbbiak kerültek, s a tárgyaláson kiderült, hogy egyikük mégsem terjesztő, így őt felmentették. Az 1997-es bányai drograzzia során elfogott *P. Attilát*, *Z. Károlyt* és az elkövetéskor fiatalkorú *B. Zsoltot* elítélték. Ők ugyanis a drogot - bizonyítottan - nemcsak fogyasztották, hanem árulták is, Romhányban és Bánkon. *Z.* és *B.* így fedezte saját drogfogyasztása költségeit. Az eljárás alatt a vádlottak drogelvonón vettek részt, így a fogyasztásért nem voltak büntethetők, a kábítószerrel való kereskedésért azonban *P. Attilát* 2 év 8 hónap, *Z. Károlyt* 2 évi, míg *B. Zsoltot* 3 évre felfüggesztett 1 év 2 hónapi börtönre ítélték...

Az eljárást még a régi törvények szerint folytatták le.

Egy magas rangú nógrádi rendőrtiszt nemrégiben rámutatott: vita folyik arról, hogy az egyre súlyosabb kábítószer-problémával szemben az amerikai és európai utas kemény, drasztikus fellépést, vagy a hollandoknál honos megengedőbb magatartást célszerűbb-e tanúsítani. Tudniillik amíg az amerikaiak szinte háborús eszközökkel, bombázással, kommandós akciókkal támadják a drogültetvényeket, s üldözik a kábítószerhez kapcsolódó szervezett bűnözést, addig a tulipánok országában enyhébb drogokat nyíltan szabad árusítani, úgy, mintha csak egy kávét vagy egy hamburgert kapna be az emberfia.

- A vita erről már világszerte sok-sok esztendeje zajlik, s nincs igazi megoldás - magyarázta a rendőrtiszt. - Személy szerint üdvözítőnek tartom, hogy a törvényi módosítások lehetőséget adnak a drogokkal szembeni keményebb fellépésre. Az országba ugyanis „ezer kilométeres” sebességgel száguld be a kábítószer, s ennek valahogyan útját kell állni. Látható, hogy egyre több a drog hatása alatt okozott baleset: szemből jön a vétlen autó, és négyen meghalnak... Máskor a fiatalember a szer hatása alatt azt hiszi, hogy sárkányokkal harcol, s kitisztulva azon veszi észre magát, hogy a menyasszonyát kaszabolta negyven felé. Hangsúlyozom, nem a kábítószerrel izlelgető fiatalokat akarjuk börtönbe zsuppolni, ezt bizonyítja, hogy aki önként aláveti magát a gyógykezelésnek, azt továbbra sem büntetik. Az iskolák körül ólálkodó drogkereskedőket, a gyermekek megrontóit viszont nem engedhetjük garázdálkodni.

A meg nem nevezett rendőrtiszt hisz benne, hogy a szigorításoknak meglesz a visszatartó ereje. A drogkérdés azonban ő szerinte sem csupán rendőrségi, büntülődzési probléma, hanem az egész társadalom súlyos teherterele. Ezért az önmagában mégoly kemény törvény sem lehet hatásos gyógyír a kábítószer elterjedése ellen. Példaként említi: amikor a dohányzást és a szeszesitalokat a legkeményebben tiltották, azok - illegális csatornákon keresztül - éppen akkor terjedtek el a

legszélesebb körben, s ivódtak be a társadalomba. Márpedig a kábítószerrel - miként a külföldi tapasztalatok is azt igazolják - most ugyanezt az utat járjuk végig.

Visszakozni sem lehet, hiszen a narkós út a halálba vezet. Csahogy... Valaki mondja már meg: mit kéne tenni?

Gyermekek a drog hálójában

A nógrádi drogügyekről *Medve Judit* örmaggyal, a Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság kiemelt ifjúságvédelmi főelőadójával beszélgettünk.

- *Nógrádot mennyire árasztotta el a kábítószer?*

- Megyénk települései nem tartoznak a nagyobb városok közé, így az országos összevetésben szerencsére a sor végén kullogunk. Mindez azonban nem a gyenge kínálat, hanem az alacsony kereslet következménye. Hazánkban ma már minden igényt ki tudnak elégíteni a drogterjesztők. Ha ma megyénkben egy fiatal elhatározza, hogy kábítószerrel akar foglalkozni, akkor néhány órán belül hozzájut a droghoz. Ez csupán rajta múlik...

- *Hol lehet a kábítószerrel legkönnyebben beszerezni?*

- A drog főként szórakozóhelyeken terjed. A kezdet kezdetén azt mondtuk, hogy kábítószerrel azok foglalkoznak, akik lelki vagy családi problémákkal küszködnek. Ma viszont már ezek a drogosok vannak kisebbségben. Kordivat lett a kábítószer. Egyre több fiatalnál tartozik hozzá a drog a hétvégi diszkózáshoz. Egyes zenei stílusok - mint a „house” - pedig szinte inspirálják a kábítószer, különösen az extazy tabletták fogyasztását.

- *A veszélyeztetett korosztály egyre fiatalabb...*

- Hazánkban ma a 14 és 28 év közötti korosztályban leggyakoribb a kábítószer-fogyasztás. De ha elmegyünk egy éjszakai szórakozóhelyre - mert a diszkók manapság csak este 11-12 óra tájban kezdődnek el -, ott gyakorta 12 éves lányokkal találkozunk. Így az „utánpótlás” is kimeríthetetlen.

- *Ezek a „kölykök” miért nyúlnak kábítószerhez?*

- Leginkább vagányságból, kivagyiságból; utánozzák az általuk menőnek tartott fiatalokat.

- *Jó érzés az, ha az ember belötte magát?*

- Nyilvánvalóan mindenki azért ad ki olyan sok pénzt a szerért, mert neki jó. A fiatalok azonban keveset tudnak a kábítószer hatásáról. Csak az egyik oldalt hallják meg: a fogyasztókat, akik természetesen azért veszik magukhoz a drogot, hogy eljussanak abba a bizonyos eufórikus állapotba. És ők csak erről mesélnek. Az egészségkárosító hatásokról alig-alig hallanak a gyerekek.

- *Nógrádnak mely részein fogyasztják a legtöbb kábítószerrel?*

- Először a Pest megyéhez közel eső térségben talákoztunk a drogfogyasztás elterjedésével, de azóta a megye nagyobb települései is felzárkóztak. A legtöbb kábítószer Budapest felől érkezik.

- *Szűkebb pátriánk beletartozik a csempészet fő csapásirányába?*

- A fogyasztásban ennek nincs jelentősége. A hálózat ugyanis jól elosztja a feladatokat. A szállító nem lép kapcsolatba a kiskereskedővel. Ha a megyén naponta tíz kamion átmegy öt kiló heroinnal, az sem befolyásolja a helyi fogyasztást, hiszen ide az elosztóból kerül a kábítószer.

- *Eléggy keményen megszigorították a törvénykezést. Van-e ennek elrettentő hatása?*

- Korai lenne még erről beszélni, hiszen a változások eléggé frissek, viszont a vizsgálat és a bírósági eljárás hosszabb időt vesz igénybe. Nem tudok Nógrádban olyan ítéletről, amely már az új büntető jogszabályokat vette volna figyelembe.

- *Milyen esetért, mennyit lehet „ülni”?*

- A kábítószerrel történő visszaélés bűncselekményénél alapesetben öt évig terjedő szabadságvesztés szabható ki. Ez a büntett akkor állapítható meg, ha az illető kábítószerrel terheszt, előállít, tart, az országba behoz, kivisz, előállít, természet. A kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala, kereskedés esetén a törvény szigorúbb, kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztést ír elő. Az „átadás” szóra külön felhívom a figyelmet. A lebukottak közül sokan azzal próbálnak védekezni, hogy ők nem kereskedtek a droggal, ingyen adtak belőle a barátjuknak. Nos, itt már ennyi is éppen „elég”. Ha valaki a társának ajándékba ad egy marihuánás cigarettát, vagy egy extasy tablettát, azzal el is követte a bűncselekményt, s ugyanúgy kettőtől nyolc évig terjedő börtön jár érte.

- *Hogyan lehet a drogok terjesztőit fülön csípni?*

- Roppant nehéz a kábítószeres ügyek felderítése. Hisz' ha belegondolunk: akinek betörnek a lakásába, netán elviszik az autóját vagy kirabolják, az esetek kilencven százalékában bemegegy a rendőrségre és feljelentést tesz. A kábítószeres ügyeknél viszont egyik félnek sem érdeke, hogy a rendőrség odamenjen. Sem annak, aki megveszi, sem annak, aki eladja. Ezért a jelenlegi eljárások számának mintegy százszorosa a lappangó bűncselekmény.

- *A fogyasztót mennyire büntetik meg?*

- Az új jogszabályok szerint az a drogfüggő személy, aki - kizárólag a saját szükségletei kielégítésére - kábítószerrel terheszt, előállít, megszerzi, vagy tart, két évig terjedő szabadságvesztéssel sújtandó. De a „vétkes” hathónapos gyógykezeléssel megválthatja a büntetését.

- *Jellemző-e az, hogy a drogosok fél éves gyógykezelés után gyógyultan távoznak?*

- Nem, nem. Ez a fél év igazán kevés. Egy függő személy elvonó kezelése legkevesebb egy év, de inkább két év. Jelenleg azt látjuk, hogy tízből kilencen rövid időn belül újból kábítószer-függővé válnak.

- *A fiataloknak honnan van pénzük ezekre a nagyon drága drogokra?*

- Egyesek olyan szülői háttérrel rendelkeznek, hogy annyi pénzt költhetnek, amennyit akarnak. Mások bűncselekményeket követnek el, hogy a szükséges pénzt megszerezzék. Sokan - fiúk és lányok is - prostitúcióval, illetve lopással szerzik meg az összeget. S vannak olyan „dílerok”, akik azért vállalják a kábítószer árusítását, hogy maguk is megkapják a napi adagjukat.

- *Bevallják, hogy a drogért követik el a bűncselekményeket?*

- Nem, nem... Pedig - miként a haláleseteknél - az összefüggés itt is kézenfekvő, de nálunk nem vezetnek róla nyilvántartást. Az Egyesült Államokban külön statisztika készül erről, amely azt mutatja, hogy a vagyon elleni bűncselekmények 70 százaléka összefüggésbe hozható a kábítószerrel. Mi is ezen az úton haladunk...

- *A szülő észreveszi-e, hogy a gyerek „hekábítózott”?*

- Nem igazán... Sok a csalóka jel. Ha a szülő a pénteki bulizás után szombaton délelőtt találkozik a gyerekével, s látja, hogy a csemetéje feldobott, puszi jobbról, puszi balról, akkor azt hiszi, hogy jaj, micsoda jó hatással van a diszkó a gyerekekre. Holott mindez „csupán” az extasy tablettá hatására jelentkező szeretetadás és szeretetlenség jele. A kábítószernek azonban van egy nagyon biztos jele: megváltozik a gyerek személyisége. Aki eddig zárkózott volt, csevegőbb lesz; aki

nyitottabb volt, elgondolkodóbbá válik; a gyermek baráti köre drasztikusan átalakul... Hiába vonjuk azonban kérdőre, a fiatal egyfolytában hazudik, hazudik, hazudik, mert tisztában van vele, hogy súlyos titkot hordoz, amelyet senkinek sem szabad elmondania. Ezt vegye is mindenki tudomásul. Ha a szülő a gyerek lába elé veti magát, ő akkor sem fogja bevallani, hogy elszívtam, bevettem a kábítószeret. Ezért, ha a papa vagy a mama észreveszi, hogy valami megváltozott, valami olyan furcsa... - akkor járjon gyorsan a végére. Ne áltassa magát azzal, hogy ilyesmi az ő gyerekével nem fordulhat elő. Mert mire feleszmél, már késői a bánat...

Jönnék a sárkányok!

S van, akinek máris késő... A balassagyarmati Dr. Kenessey Albert Kórház addiktológiai és rehabilitációs osztályán 1996-ban még csak három, tavaly viszont már tizenhét heroínfüggő személyt ápoltak. Jelenleg is kezelnek drogbetegeket - mondta *dr. Kadosa Ildikó*, az osztály főorvosa, aki szerint a „kábitósokkal” az egész társadalomnak kellene többet foglalkoznia. A sokat tapasztalt doktornő elmondta, hogy a 86 ágyas osztályon lenne mód a betegek gyógykezelésére, csakhogy nem jó, ha a kábítószeresek egyszerre háromnál többen vannak, mert nagyon nehéz őket elviselni.

- Amíg az alkoholbetegek dolgoznak, igyekeznek hasznossá tenni magukat - magyarázza a doktornő -, addig a kábítószeresek az égvilágon semmit nem csinálnak. Képtelenség őket bármivel is foglalkoztatni. Még az ágyat sem rakják rendbe maguk körül.

Hogyan lehet ezeket a teljesen antiszociális, elviselhetetlenné torzult szenvedélybetegeket kirántani ebből a helyzetükből?

- Idővel... A gyógyulás hosszas folyamat - folytatta a főorvosnő. - Szerencsére most is van egy pár, akik meggyógyultak nálam. Hogy miként jöttek rendbe? Nagyon sokat dolgoznak, nem érnek rá elmenni semmiféle drogvészélyes rendezvényre. Messzire elkerülik azt a közösséget, ahol megbetegedtek. Még a települést, a régi baráti körüket is „elfelejtették”. Nagyon meg akartak gyógyulni, és értelmes életcélt találtak maguknak. Talán ez a titka a sikernek. Pedig most már bevallom, hogy kettőjük közül az egyiket kilátástalannak hittem.

Csakhogy hiába gyógyulnak meg jó néhányan, máris jönnek utánuk mások...

A törvényi szigorításokról szólván *dr. Kadosa Ildikó* nem mindenben ért egyet a rendelettel.

- Az rendben van, hogy a droggereskedőket szigorúan meg kell büntetni - magyarázza. - Nem tartom azonban helyesnek, ha az egyszeri drogfogyasztót, aki elszív egy marihuánás cigarettát, máris büntetéssel fenyegetik. A szigorítások nyomán az a tragédia, hogy a fogyasztó majd nem meri magát kezeltetni, mert attól fél, hogy a szenvedélye kitudódik, s börtönbe csukják. A kábítószer-élvezőket igenis kezelni kell. Azt is el tudom képzelni, hogy elmekórtani alapon utalják be őket a kórházba. Ezek a gyerekek olyan bátran nyúlnak a különböző szerekhez, mintha csak limonádét innának, s nem tudják, mekkora veszélynek teszik ki magukat. Sokszor ugyanis olyan szereket szívnak magukba, amelyek súlyos pszichés elváltozásokat okozhatnak náluk. Az LSD használója erősen hallucinál. Sokszor azt hiszi, hogy szörnyek támadják, és őrjöngésbe kezd. Aki amfetamint szed, sokszor hisztérikus rohamokban tör ki. Ilyenkor ezek az emberek súlyos veszélyt jelentenek önmagukra és a környezetükre, s az elmekóros tünetek sokszor évek múlva is visszajönnek. Gondoljanak bele abba is, hogy a herointól az ember akár egyszeri használat után is függővé válhat.

A varázsszó: a megelőzés

Hazánkban tavaly 72 drogambulancia volt, de csupán 12 foglalkozott közvetlenül kábítószer-fogyasztókkal, azaz nem is jut ilyen mindegyik megyébe. A rehabilitációs intézmények sincsenek különb helyzetben. Ma mintegy másfélszáz személy befogadására alkalmas utógondozó működik. (Alig egy ezreléke a szükségesnek?)

Mit kéne hát tenni? Valaki mondja már meg, miként védekezzünk ez ellen a szörnyűség ellen!

- Nincs a világon olyan rendfenntartó szervezet - még az Egyesült Államokban sem -, amely fel tudná venni a harcot azzal a pénzzel és hatalommal szemben, amely a drogüzlet mögött áll - tárja szét a karját Medve Judit. - Azok a személyek, akik a kábítószer-előállítás és -forgalmazást irányítják, olykor egész országokat képesek megvásárolni. Ezért meggyőződés szerint átütő eredményt csak a kereslet drasztikus visszaszorítása révén érhetünk el. Ha a kereslet lecsökken, nem lesz kinek eladni a kábítószer.

Íme, elhangzott a varázsszó: a megelőzés! Ma már mindenki ezt ismételteti, sőt jobbrosszabb kísérleteknek is tanúi lehetünk. Az állam évente mintegy 1,7 milliárd forintot szán a prevencióra, ennek azonban csak töredékét fordíthatják kizárólag a drogra. Éppen ezért, a gépezet sem akar olajozottan működni. Ezt elismeri jószerével mindenki, az igazi tettek azonban továbbra is váratnak magukra, hiszen az érintett szervezetek egymással is képtelenek megegyezni.

- A megelőzés valójában csak átfogó társadalmi együttműködés révén lehetséges - folytatja Medve Judit. - Reméljük, hogy a készülő nemzeti drogstratégia révén végre mindez megvalósul. Megyénkben viszont sajátos helyzet alakult ki, hiszen itt a rendőrség kezdeményezésére, néhány évvel ezelőtt meghirdetett Nógrád Biztonságáért társadalmi program keretében alakult meg az a csoport, amely a munkát összehangolja. A rendőrség - a saját tennivalói mellett - összefogja az iskolaigazgatókat, az önkormányzatok ifjúságvédelmi, családvédelmi szolgálatának a munkatársait, az ifjúsággal foglalkozó egyesületeket, s mindenkit, aki részt vállal ebben a nehéz munkánkban.

- *Milyen programokkal álltak elő?*

- Nagy hangsúlyt fektetünk a DADA-programra (a négy betű jelentése: drog, AIDS, dohányzás, alkohol - a szerző), amely nem más, mint a rendőrség biztonságra nevelő iskolai programja. Ugyanis az általános iskolások személyiségében lehet kialakítani azt az attitűdöt, amelynek révén a gyerek 14 évesen - amikor nem vagyunk mellette és nem fogjuk a kezét - képes lesz elutasítani a kábítószer, a szeszes italt, a cigarettát. De sajnos kevés az olyan rendőrünk, aki mindezt oktatni tudja. Itt nagyon sokat segítenek a kortárs oktatók, ugyanis egy tizenkét éves gyereknél a mintát már a saját korosztálya szolgáltatja. A kortárs oktatók azok, akik minden nap ott vannak a veszélyeztetettek mellett. Ők tudnak hozzájuk számukra érthető nyelven szólni.

- *A gyerekeket felvilágosítják a kábítószer következményeiről?*

- Természetesen. Muszáj. Hiszen a tiltás nem jött be. Egy tizenkét éves gyerek már a társai véleményét fogadja el, nem a felnőttekét. Hiába mondja az anyuka, hogy ez tilos, ez veszélyes, a gyerek ettől nem fogja azt elutasítani. Csak akkor, ha saját ismeretei alapján magában dönti el, hogy én ebből a dologból nem kérek...

Csakhogy itt az a bökkenő, hogy a fiatalok jó része annyira individuum lett, annyira nem foglalkozik semmivel, hogy szinte megszólíthatatlan - magyarázza Juhász Gábor, hozzátéve: sajnós a szülőkkel is hasonló a helyzet...

Telek Ervin családgondozó szerint ráadásul a mai prevenciók tevékenység meglehetősen egyoldalú: arra szorítkozik, hogy a kábítószerrel megismertesse a lakossággal. Minél többet szavalunk a problémáról, annál nagyobb érdeklődést keltünk a szerek iránt. Az interneten már a teljes drokkatalógus látható, amellyel szinte étlapot szolgáltatnak fel a fiatalok számára. Eközben viszont kevés szó esik a szerfogyasztást előidéző társadalmi, szociológiai, pszichés okokról és azok megoldásáról.

Dr. Kadosa Ildikó szerint a kórházak nincsenek felkészülve a kábítószeresek fogadására. No, és a börtönök...?

Ráadásul a fekete leves - várhatóan - még csak most jön. De azért ne keseredjünk el: a drogproblémával más országokban is megtanultak együtt élni, derekasan harcolni ellene, és - talán egyszer győzni...

„A cél voltaképp mi is?” - kérdezhetnénk Madáchcsal. Nos, a fiatalokat távol kell tartani a kábítószerrel. Felvilágosítás, tájékoztatás, propaganda... - ezek a kulcsszavak.

- A gyerekeket elrettentő, felkavaró élményhez kell juttatni - hangsúlyozza *Hrabecz Gyula* alezredes, a megyei rendőr-főkapitányság osztályvezetője -, hadd döbbenjenek meg, hadd borzadjanak el a kábítószeresek rettenetes hatása és siralmas következményei láttán. Hátha bekövetkezik az a hétköznapi csoda, hogy a megkísértett ifjú ember a veszedelmes kilátásokkal szembeesülve, a döntő pillanatban tényleg visszarántja a kezét, amikor nyújtják felé a kábítószerrel...

Addig is azonban, biztos, ami biztos, buli után nézzük mi is bele mélyebben „szemünk fényének” a szemébe...!

Kijózanítóba a részeges Nógráddal!?

A kábítószerrel talán szelídebb szenvedélybetegségnek hisszük az alkoholizmust. Az ital rabságában azonban szűkebb pátriánkban is hatványozottan több ember sínylődik. Döbbenetes, hihetetlen, siralmas, ám higgyük el, így igaz: Nógrádban minden harmadik embernek gondja van az itallal. A lakosság jóval több, mint tíz százaléka kifejezetten szenvedélybeteg. De éppenséggel úgy is mondhatnánk, hogy szűkebb hazánk a harmincezer részeges ember megyéje. Nem beszélve az egyéb pusztító szenvedélyek áldozatairól. Egyikük ezúttal nyíltan feltárja gondját-baját. Időről időre szeretne visszafordulni a pokol tornácáról. Többkevesebb sikerrel. Amiről beszél, az egyszerű ember számára megdöbbentő...

*

Az alkohol öl, butít és nyomorba dönt - szoktunk tréfálkozni egy-egy görbe este után. Pedig nem hülyeség. Íme, egy történet. Emberünk alacsony, mokány, negyvenéves férfi az egyik nógrádi faluból. Már évek óta nyugdíjas. Az idegei nem bírták a gyűrődést. Piál(t), de nem csak úgy egyszerűen, hanem amúgy istenesen, emberesen. De ha törik, ha szakad, meg akar gyógyulni. S most már hallgassuk a „pokol” krónikását.

Emberünk először arról beszél, hogyan lehet két deci bortól kis híján meghalni.

- Este vittek be a pszichiátriai osztályra. Aznap csupán két deci fehérbort ittam, de akkor már annyira elhatalmasodott rajtam az idegbaj és az alkoholbetegség, hogy ettől a kevéstől is teljesen kikészültem - meséli emberünk, nevezzük őt Károlynak. - A kórházban a doktor utólag elmondta: azt hitte, nem élem meg a másnapot.

Lássuk, ez a férfiú miért lett alkoholista.

- Nagyon sokat dolgoztam: Nem volt szombatom, vasárnapom. Kellott a pénz. Egyre jobban elfáradtam, s a pohár alján kerestem a gyógyírt. Egyre többet ittam. Tönkrementem. A kórházban többször is helyrebillentettek, de mindig visszaestem. Egy hónappal ezelőtt is ott tartottam már, hogy naponta orra estem az utcán. Képzeljék el azt az autózvezetőt, aki miattam került volna bajba, ha keresztülmegy rajtam. Nem beszélve rólam...

Emberünk arról szól, hogy gőzös fejjel rémeket látott.

- Egyik délelőtt rászántam magam, hogy elmenjek a háziorvoshoz. Mint említettem, csupán két deci bor volt bennem. De szédelegtem, szét akart robbanni a fejem. A doktornőt megkértem: segítsen, mert nem bírom tovább. Adott egy vénás injekciót, de - mint később kiderült - ez nem sokat használt. Hazabotorkáltam, de ebédkor csak forgott a számban a nokedli. Cigiztem, járkáltam, de bent sem, kint sem éreztem jól magam. Néztem a tévét, de ahhoz sem volt türelmem. Nagyon beteg lettem. Lepihentem, s estefelé már rémeket láttam. Szóltam anyámnak, hogy hívja az ügyeletes orvost. Remegett a kezem és a lábam.

Kérte, vitessék el, nehogy otthon hülyeségeket csináljon.

- Megérkezett a doktor, s elmondtam neki: be akarok kerülni a kórházba, nehogy itthon valamilyen hülyeséget csináljak. Megvizsgált, majd kihívta a mentőt. Beszállítottak a kórházba. A lépcsőn már alig bírtam felbotorkálni. Gyengeség, egyensúlyzavar, remegés, emlékezetkiesés vett erőt rajtam. Szét akart szakadni a fejem. Lefürdettek, injekciót, infúziót kaptam. Másnap már nem gyötörtek rémlátomások. Csak mellettem, a megfigyelőben horkoltak, hörögtek a nálam is súlyosabb betegek.

Arról, hogyan szembesült önmaga rosszabbik énjével.

- Már egy hete feküdtem a legsúlyosabb betegek között, a figyelőben. Behoztak egy piás férfit, éppen a szomszéd ágyra tették. A szerencsétlent infúziózták, injekciózták. Csövek erdeje állt ki belőle. Szívógéppel szedték ki a testéből a váladékot, hogy meg ne fulladjon. A fickó úgy horkolt, hogy szinte beleremegtek a falak. Nem is horkolás volt ez, hanem halálhörögés. Eszméletlen állapotban feküdt. Nem tudtam elaludni. Kimentem a folyosóra, cigarettáztam és gondolkodtam. Hm, ilyen lennék én is...? Közben behoztak egy újabb fickót. Hordágyon érkezett a „szállítmány”, ájultan, részegen. Velem egykorú lehetett. Végignéztam önmagamon. Így néztél ki te is, ilyen voltál te is! Legszívesebben elsüllyedtem volna székenemben. Visszafeküdtem, de altató ide, altató oda, csak forgolódtam. Kisvártatva újabb legényt hoztak. Lekezelték, de a fiú akadémikusodott. Nagy nehezen lefektették, de felkelt, kijött. Beszédbe elegyedtünk, de akadozott a nyelve a sok piától. A szobából kihallatszott a hörögés, horkolás, kínlódás. Valaki ordított. Állítólag én is így ordítottam... Pedig világ életemben szelíd, békés ember voltam.

Végül a nagy piás - saját kárán tanulva - így óvja embertársait az ivásztatól:

- Nos, emberek, lehet választani. A kemény, nagy pialások roncsolják az agyat, a májat, az idegrendszert, a vesét, a gyomrot, a szívet. Az önmombolás után nagyon meg kell küzdenünk, hogy ismét talpra tudjunk állni. Az ünnepi mulatozások közben egy-egy percre gondoljunk erre is.

Minden harmadik ember erősen iszik

Nem túlzás azt állítani, hogy Nógrádban ma minden harmadik embernek problémája van az itallal - tudjuk meg dr. Kadosa Ildikótól, a balassagyarmati kórház addiktológiai főorvosától. - A hivatalos adatok szerint a megyében élők 10 százaléka alkoholbeteg. Ám a májzsugorban elhunytak száma alapján ez az arány még magasabbnak tűnik: a 223 ezer lakosú Nógrádban 29 ezer alkoholbeteg lehet. Nem beszélve a többi pusztító szenvedély rabjairól és áldozatairól.

A döbbenetes viszonyokat elsősorban Nógrád elmaradottsága, a rettentően nehéz életkörülmények okozzák - magyarázza a főorvos asszony. Nógrád a gazdaság teljesítményében utolsó helyen kullog az országban. A munkanélküliségben viszont kibéreltük a dobogós helyezést... Ebben a kilátástalanságban sokan nyúlnak a pohárhoz. Sajnos a halálozásban is eléggé élen járunk.

Alkalom szüli az ivást - tartja a mondás. Márpedig Nógrádban meglehetősen sok hely akad, ahol leöblíthetjük a kiszáradt torkunkat. A megyében több mint 600 italmérő vendéglátóhelyet számoltak össze. Ehhez még adjuk hozzá a mérhetetlen mennyiségű, otthoni „boszorkánykonyhákban” összepancsolt italféleségeket és a megannyi „virágzó” bögrecsárdát. Ha a szűkebb hazánkban elfogyasztott italt összeöntenénk, meglehet, hogy az egész megyét „tengerár” sodorná el...

Az emberfiát furdalja a kíváncsiság: vajon kik isznak leginkább; milyen társadalmi körzéből, milyen szociológiaiag behatárolható rétegből kerül ki a rengeteg alkoholista?

- Mindenhonnan! - közli lakonikusan dr. Kadosa Ildikó. - Többségben vannak az alacsony iskolázottságúak, ám ez főképpen a férfiakra vonatkozik. A nőknél viszont zömmel a magasabb képzettségűek nyúlnak a pohár után. Betegségük szerepkonfliktusból fakad: a hölgy szeretne sikeresen helytállni mind a családi életben, mind a munkahelyen, ám ez sokszor felőrli az összes energiáját. Az értelmiségi nőket a negyvenes éveikbe lépve fenyegeti a legnagyobb veszély. Addigra sokan csalódnak, elfásulnak. A gyerekek is kikerülnek a családból, s egyszerre üres lesz a fészek. Sokszor a házasságuk is tönkremegy a szüntelen öröldsében. Igaz, az iskolázott férfiak közül is sokan kerülnek be az osztályunkra. Előfordult, hogy egyszerre hét mérnököt ápolunk, de jöttek tanárok, orvosok, állatorvosok is. A felelős beosztású embereket kikészíti az állandó stressz és konfliktus.

Nézzünk most már néhány nógrádi számadatot is. Nos, talán meglepődik a nyájas olvasó, de a statisztikák szerint az utóbbi években sokhelyütt drasztikusan csökkent az alkoholbetegek száma. A látszat azonban csal, hiszen megváltoztak a jogszabályok, megszűntek a kötelező alkoholelvonók, és az ital rabjait sokszor az idegosztályon, vagy belgyógyászati betegségekkel ápolják.

Tavaly Salgótarjánban 225, Pásztón 267, Balassagyarmaton 1221 beteget gondoztak. No, nem azért, mert az Ipoly-partján ennyivel többen innának, hanem mert ott van a megyei szakosodott kórházi osztály.

Nos, már helyben is vagyunk.

A balassagyarmati Dr. Kenessey Albert Kórház addiktológiai és rehabilitációs osztályán 86 ágyon ápolják a különféle szenvedélybetegek rabjait. Odabent élénk közösségi élet zajlik. Az ápoltak rendszeres és célszerű foglalkoztatása jó lehetőség arra, hogy

a betegeket eltávolítsák a szenvedélyüktől, és visszavezessék őket az élet normális medrébe. Ezt a törekvést segíti elő az éjszakai szállás és nappali foglalkoztató is, melyről a főorvos asszony nem tagadja: régi álma teljesült be ezzel. A létesítmény olyan embereket vár, akik már meggyógyultak, de még nem tudtak igazán visszailleszkedni a társadalomba.

A foglalkoztató szerepe azért fontos, mert sokan amiatt esnek vissza az italozásba, hogy nap közben csak sodródnak jobbra-balra, nem tudják kivel megbeszélni a problémáikat, ezért újra a kocsmában keresnek társaságot.

A gyarmati kórház mellett már a salgótarjáni és a pásztoi ideggondozóban is ellátják az alkoholbetegeket. A ludányhalászi elmeszociális otthonban is 50 férőhelyen szenvedélybetegeket helyeznek el. Gondot okoz, hogy nincs a környéken elegendő szakember. Jellemző, hogy az egyik leginkább alkohol sújtotta megyében, a 223 ezer lakosú Nógrádban mindössze négy orvos foglalkozik a betegekkel.

Sajnos, hiába gyógyulnak meg időről időre jó néhányan, máris jönnek utánuk mások. A főorvos asszony sóhajtva meséli: nap mint nap azzal szembesül, hogy a rettenetes népbetegség immár nemzedékről nemzedékre száll. Azok közül, akik ma ott fekszenek az osztályon, néhányuknak már az apját is dr. Kadosa Ildikó kezelte. A rémisztő fejlemények láttán sokan a háziorvosokat is kárhoztatják, mondván, hogy nem juttatják idejében kórházba az alkoholbeteget. A doktorok viszont amiatt dohognak, hogy ők zömmel csak akkor látják a szegény párát, amikor ahhoz istenigazából már papot és kántort kellett volna hívni.

Egyelőre nincs menekvés. A pusztító szenvedélynek nevezett istencsapása egyre bőszebben szedi áldozatait. Sokat beszélünk a megelőzésről, de eközben semmi számottevő fejlemény nem történik. Mind több fiatal ember távozik teljesen értelmetlenül az árnyékvilágból. Nincs munkájuk, ezért egész nap a kocsmában ülnek, a legrosszabb italokat vedelik, s ebbe sokan néhány hónap alatt belehalnak...

*

Emberünk, Károly mindenesetre már jobban érzi magát. Nap közben a zárt osztályról néha kiengedik a városba. Hosszadalmas út vezet vissza a „pokolból”. S ő szeretné ezt végigjárni. Hátha sikerül neki. Hátha neki sikerül...